

Włączająca wczesna edukacja

Nowe spostrzeżenia i narzędzia
Końcowy raport podsumowujący

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

WŁĄCZAJĄCA WCZESNA EDUKACJA

Nowe spostrzeżenia i narzędzia
Końcowy raport podsumowujący

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej (Agencja) jest niezależną i samorządną organizacją. Agencja jest współfinansowana przez ministerstwa edukacji w jej krajach członkowskich oraz otrzymuje wsparcie Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie stanowisko jej autorów. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania informacji umieszczonych w tym dokumencie.

Przedstawione w niniejszej publikacji opinie i poglądy poszczególnych osób nie zawsze pokrywają się z oficjalnym stanowiskiem Agencji, krajów członkowskich Agencji czy też Komisji Europejskiej.

Redakcja: Mary Kyriazopoulou, Paul Bartolo, Eva Björck-Åkesson, Climent Giné oraz Flora Bellour

Dozwala się cytowanie fragmentów niniejszej publikacji pod warunkiem umieszczenia dokładnego adresu bibliograficznego. Prosimy o umieszczenie następującej noty bibliograficznej: Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2017. *Włączająca wczesna edukacja: Nowe spostrzeżenia i narzędzia — końcowy raport podsumowujący*. (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné oraz F. Bellour, red.). Odense, Dania

W celu zapewnienia lepszej dostępności informacji zawartych w niniejszej publikacji raport jest dostępny w 25 językach oraz w formacie elektronicznym na stronie internetowej Agencji: www.european-agency.org

To jest tłumaczenie oryginalnego tekstu w języku angielskim. W razie wątpliwości co do dokładności przetłumaczonych informacji prosimy zapoznać się z oryginalnym tekstem w języku angielskim.

ISBN: 978-87-7110-708-1 (wersja elektroniczna)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Sekretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

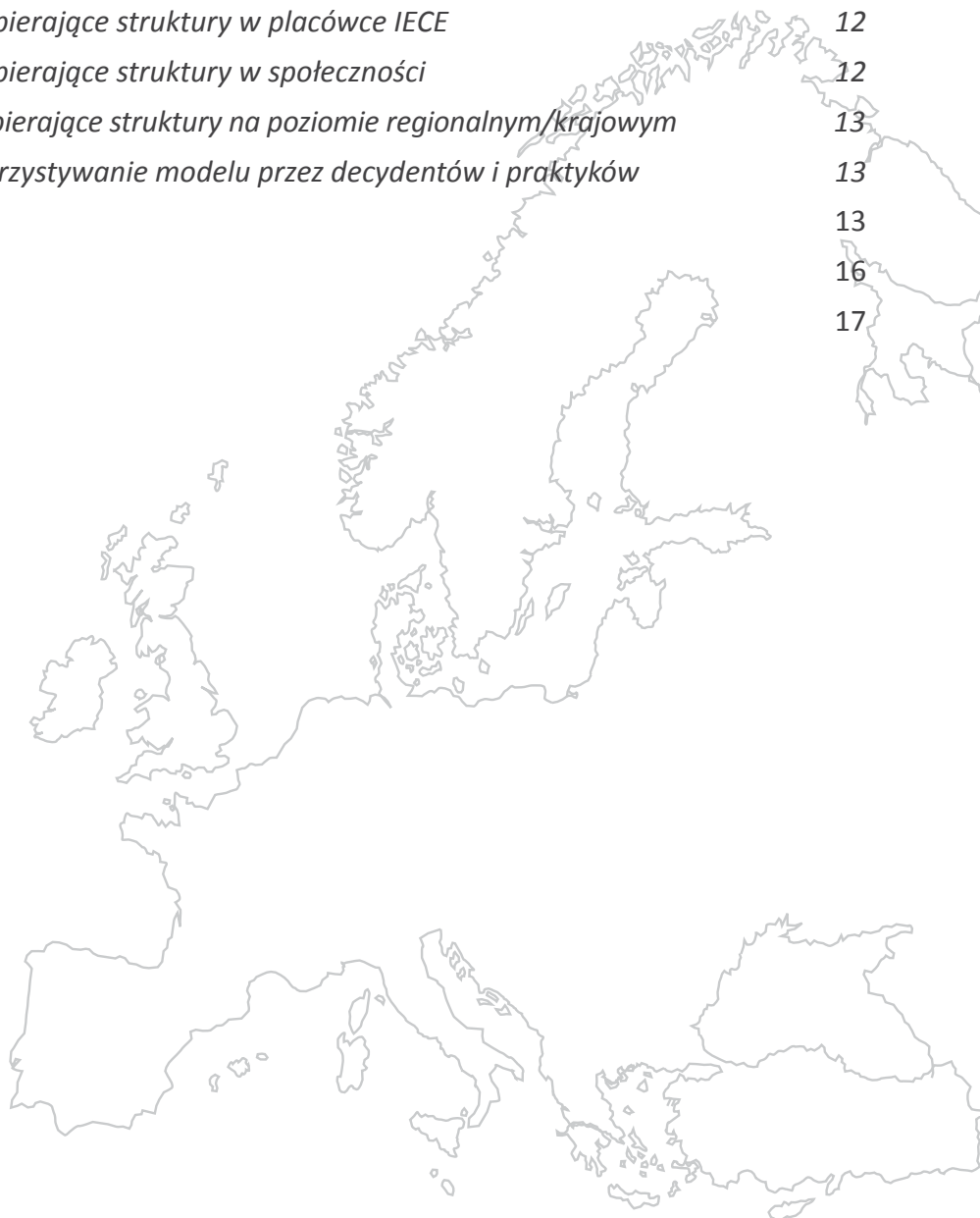
Biuro w Brukseli
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
INFORMACJE OGÓLNE	6
WNIOSKI I WKŁADY Z PROJEKTU ZWIĄZANE Z IECE	7
1. Oferowanie wszystkim dzieciom poczucia przynależności, zaangażowania i nauki	7
2. Opracowanie narzędzia autorefleksji	8
3. Adaptacja Modelu ekosystemu IECE	9
<i>Wymiar 1: Wyniki</i>	12
<i>Wymiar 2: Proces</i>	12
<i>Wymiar 3: Wspierające struktury w placówce IECE</i>	12
<i>Wymiar 4: Wspierające struktury w społeczności</i>	12
<i>Wymiar 5: Wspierające struktury na poziomie regionalnym/krajowym</i>	13
<i>Wspólne wykorzystywanie modelu przez decydentów i praktyków</i>	13
ZALECENIA	13
SKUTKI PROJEKTU	16
BIBLIOGRAFIA	17

SAMUEL E

LEONARDO

MARTA

HUGO

LUCY

WSTĘP

Jakość we wczesnej edukacji jest dla decydentów jedną z ważniejszych kwestii, a dla wielu organizacji międzynarodowych i europejskich aspekt ten nabrał znaczenia priorytetowego. Wśród nich można wymienić Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Organizację Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Kultury i Nauki (UNESCO), Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), Komisję Europejską, Eurydice oraz Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej (Agencja). Niedawno Rada Unii Europejskiej (2017) podkreśliła potrzebę priorytetowego traktowania kwestii wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w celu rozwiązania problemu nierówności w uczeniu się przez całe życie.

To właśnie stało się punktem zwrotnym do przeprowadzenia przez Agencję trzyletniego projektu (w latach 2015–2017) pt. „Włączająca wczesna edukacja”. Celem projektu była identyfikacja, analiza, a następnie promocja głównych cech wysokiej jakości włączającej wczesnej edukacji (IECE)¹ dla wszystkich dzieci² od trzeciego roku życia do rozpoczęcia przez nie edukacji w szkole podstawowej. Dało to możliwość bliższego przyjrzenia się, w jaki sposób, w kontekście włączenia, zapisy dotyczące wczesnej edukacji w poszczególnych krajach europejskich realizują zasady jakości opracowane przez Komisję Europejską (2014) oraz OECD (2015).

Projekt oparto na odpowiednich badaniach naukowych i literaturze dotyczącej polityki, danych zebranych w wyniku obserwacji przykładowych placówek IECE³ w kilku krajach, opisach przykładów od praktyków z krajów europejskich oraz kwestionariuszach dotyczących zmian krajowych w zakresie IECE we wszystkich krajach członkowskich Agencji. W projekcie wzięło udział 64 krajowych ekspertów w zakresie IECE z całej Europy. Uczestniczyli w zbieraniu danych oraz ich analizie poprzez obserwacje i dyskusje podczas ośmiu wizyt związanych z badaniem przypadków w różnych krajach oraz w innych spotkaniach w sprawie projektu. W wyniku tej pracy uzyskano ostateczne spostrzeżenia i wkłady projektu do IECE.

Niniejszy raport stanowi streszczenie raportu podsumowującego (Europejska Agencja 2017a) zawierającego główne wnioski projektu. Koncentruje się na trzech nowych wkładach projektu do tworzenia polityki, badań naukowych i praktyk w IECE.

---

¹ W niniejszym dokumencie zastosowano termin „włączająca wczesna edukacja” (IECE) w odniesieniu do ustaleń i zaleceń zawartych w projekcie, przy jednoczesnym zastosowaniu terminu „wczesnej edukacji” (ECE) lub „wczesnej edukacji i opieki” (ECEC) w odniesieniu do odpowiedniej literatury.

² Termin „wszystkie dzieci” odnosi się do każdego dziecka z osobna.

³ Placówki lub przedszkola IECE odnoszą się do placówek edukacyjnych przeznaczonych dla dzieci w wieku od trzech lat do rozpoczęcia szkoły podstawowej w różnych krajach europejskich.

Są one następujące:

- przesłanki i implikacje przyjęcia perspektywy oraz celów opartych na włączeniu jako głównych standardów polityki w zakresie IECE oraz jej realizacji;
- opracowanie i wykorzystanie przez praktyków narzędzia autorefleksji w celu udoskonalenia placówek IECE;
- adaptacja Modelu ekosystemu IECE w ramach placówki, społeczności i poziomów krajowych.

Niniejszy raport kończy się zestawem zaleceń skierowanych głównie do decydentów. Są one przedstawione w ramach nowego Modelu ekosystemu IECE.

INFORMACJE OGÓLNE

Jakość we wczesnej edukacji (ECE) jest dla decydentów jedną z ważniejszych kwestii. Coraz więcej europejskich i międzynarodowych badań wykazuje, że pozytywne korzyści płynące z wczesnej edukacji mają bezpośredni związek z „jakością” oraz są od niej zależne. Komisja Europejska (2014) zidentyfikowała i przeanalizowała pięć kluczowych działań dotyczących polityki, które poprawiły jakość i dostęp do wczesnej edukacji. Są one następujące:

- dostęp do wysokiej jakości wczesnej edukacji dla wszystkich dzieci;
- jakość pracowników;
- jakość programu nauczania / materiałów;
- ewaluacja i monitorowanie;
- zarządzanie i finansowanie.

W ramach niniejszego projektu Agencji opracowano nowe spostrzeżenia dotyczące IECE, przede wszystkim łącząc doświadczenie i ekspertyzę członków Agencji z całej Europy. W tym samym czasie proces projektowy został udoskonalony poprzez nowe, kreatywne połączenie trzech ram teoretycznych, które wcześniej stosowane były wyłącznie pojedynczo do opisu świadczenia wysokiej jakości wczesnej edukacji:

- **Ramy włączania:** Jest to podstawowa cecha świadczenia wysokiej jakości edukacji dla Agencji i jej krajów członkowskich, których celem jest:

...zapewnienie każdemu uczniowi we wszystkich kryteriach wiekowych możliwości znaczącego, wysokiej jakości kształcenia w swoich lokalnych społecznościach wraz ze swoimi znajomymi i rówieśnikami (Agencja Europejska 2015, str. 1).

- **Ramy struktura-proces-wynik: Struktura** koncentruje się na ramach prawnych oraz warunkach krajowych, regionalnych i lokalnych, które wpływają na jakość doświadczeń dzieci w placówce ECE. **Proces** reprezentuje interakcje między dziećmi a personelem i rówieśnikami oraz środowiskiem fizycznym placówki ECE. **Wynik** odzwierciedla wpływ, jaki struktury i procesy mają na dobre samopoczucie, zaangażowanie i naukę dzieci (Komisja Europejska, 2014; OECD, 2015).

- **Model systemów ekologicznych:** Model ten uwzględnia złożone ewoluujące wpływy na dzieci, wynikające z ich interakcji i wzajemnych relacji ze wszystkimi otaczającymi systemami w szkole / w domu, w społeczności i w regionie / w kraju nazywane mikro-, mezo-, egzo- i makrosystemami, w których funkcjonują i rozwijają się (Bronfenbrenner i Morris, 2006).

Każdy z nich został zastosowany osobno w celu poprawy jakości wczesnej edukacji w polityce, badaniach naukowych i praktyce. Niemniej jednak w niniejszym projekcie powiązano je z modelem ekosystemu będącym jednym z nowych spostrzeżeń i narzędzi opracowanych w ramach projektu.

WNIOSKI I WKŁADY Z PROJEKTU ZWIĄZANE Z IECE

Analiza i omówienie wszystkich danych z projektu doprowadziły do powstania trzech nowych wkładów w tworzenie polityki, badania naukowe i praktykę w IECE.

1. Oferowanie wszystkim dzieciom poczucia przynależności, zaangażowania i nauki

---

Analiza danych z projektu wyraźnie sugeruje, że z perspektywy włączania najważniejszym wynikiem świadczenia wysokiej jakości edukacji jest umożliwienie wszystkim dzieciom aktywnego uczestnictwa w IECE. W ten sposób wszystkie dzieci — w tym dzieci podatne na wykluczenie — są jednakowo cenione i wspierane oraz mają możliwość rozwoju wraz z rówieśnikami.

Pierwszym oczywistym wymogiem udziału jest obecność w placówce podczas codziennych zajęć społecznych i edukacyjnych. Duży wpływ na powyższe mają krajowe i regionalne przepisy ustawowe dotyczące dostępności włączającej wczesnej edukacji. Obejmują one przysługiwanie i dostępność niedrogich miejsc w placówkach IECE. W ramach projektu wykazano, że powszechna frekwencja jest możliwa tylko wtedy, gdy lokalna placówka

aktywnie dociera do wszystkich rodziców w społeczności. Ponadto placówki IECE dokładają wszelkich starań, aby każde dziecko nie tylko uczęszczało, ale było również aktywnie zaangażowane w zajęcia społeczne i edukacyjne oraz, w razie potrzeby, otrzymywało odpowiednie wsparcie.

Z perspektywy pojęcia włączenia każde dziecko jest wyjątkowe. Istotne jest, aby śledzić postępy każdego dziecka, a nie tylko skupiać się na osiągnięciu krajowych standardów kompetencji. Dzięki temu wszystkie dzieci — bez względu na poziom swoich osiągnięć — mogą na równi ze swoją grupą rówieśniczą aktywnie brać udział w zajęciach i uczyć się oraz uzyskiwać wsparcie potrzebne do rozwoju. Przykładowe placówki IECE wyraźnie do tego dążyły przede wszystkim poprzez tworzenie przyjaznej atmosfery i cenie każdego dziecka w kreatywnej, wspierającej społeczności uczącej się, w której wszyscy mają poczucie przynależności oraz pozytywne relacje zarówno z personelem, jak i rówieśnikami. W tej przyjaznej atmosferze dzieci zachęca się do i pozwala się im na:

- wykorzystywanie swoich mocnych stron;
- dokonywanie wyborów, szczególnie podczas zabawy;
- wyrażanie swojej ciekawości i samokierowanie;
- wyrażanie własnych zainteresowań i celów oraz odpowiednie zaangażowanie w rozwiązywanie problemów;
- bycie zmotywowanym i angażowanie się w ważne aktywności, zarówno samodzielnie, jak i w ramach interakcji w grupie rówieśniczej.

2. Opracowanie narzędzia autorefleksji

Drugim wkładem projektu jest opracowanie narzędzia autorefleksji. Zespół projektowy połączył inspiracje czerpane z istniejących narzędzi koncentrujących się na środowisku edukacyjnym ECE (patrz dane bibliograficzne w Europejskiej Agencji, 2017b) z dążeniem projektu do opisanie głównych cech wysokiej jakości włączającej wczesnej edukacji dla wszystkich dzieci.

Narzędzie autorefleksji koncentruje się na przedszkolu jako miejscu udziału i uczenia się. Zwraca uwagę na czynniki procesowe i strukturalne w placówce, które wpływają na doświadczenia dzieci. Narzędzie analizuje osiem aspektów:

1. ogólną miłą atmosferę
2. włączające środowisko społeczne
3. podejście skoncentrowane na dziecku
4. przyjazne dziecku środowisko fizyczne

5. materiały dla wszystkich dzieci
6. możliwości komunikacji dla wszystkich
7. włączające środowisko nauczania i uczenia się
8. środowisko przyjazne rodzinie.

Każdemu aspektowi poświęcony jest zestaw pytań. Mają one na celu wsparcie rozważań praktyków. Pozwalają one dostrzec mocne i słabe strony danej placówki w zakresie włączenia, a także ustalić elementy wymagające poprawy.

Narzędzie autorefleksji można wykorzystywać do różnych celów. Obejmują one:

- zapewnianie obrazu stanu włączenia placówki;
- służyć jako podstawy do dyskusji zainteresowanych stron o włączeniu;
- identyfikację i opis obszarów problemowych, ustalanie celów poprawy oraz planowanie interwencji w celu zapewnienia włączającego świadczenia usług edukacyjnych;
- ewaluację różnych sposobów włączającej pracy;
- opracowanie wskaźników włączenia w krajowych standardach jakości IECE.

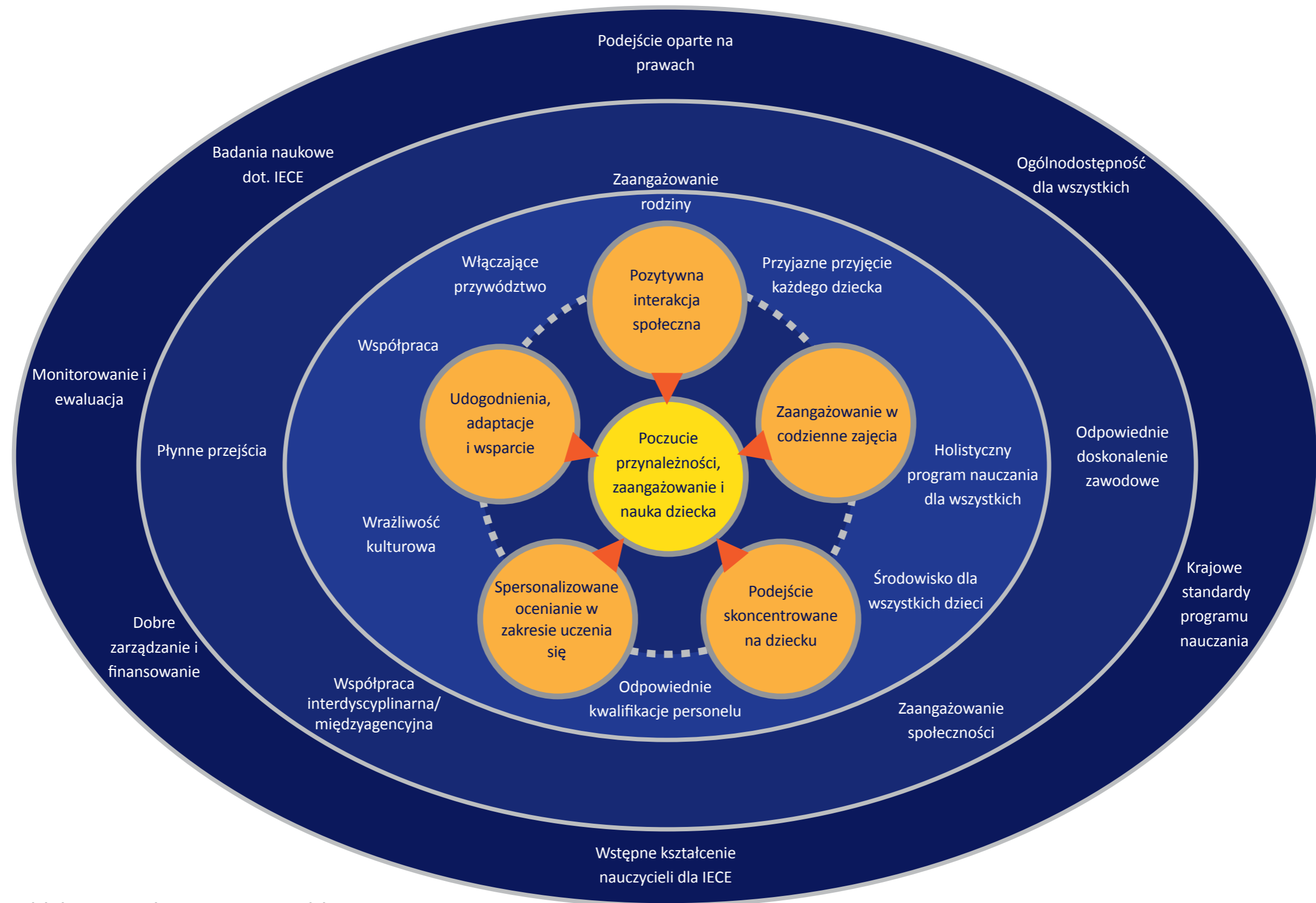
Istotność, trafność i przydatność pytań poddano ocenie podczas ośmiu wizyt w przykładowych placówkach IECE w różnych krajach. Oceniono je również w grupach fokusowych oraz przy użyciu rozmów poznawczych z praktykami, rodzicami, studentami-nauczycielami i personelem akademickim w zakresie kształcenia nauczycieli w trzech innych krajach. Wyniki sugerują, że może być to przydatne narzędzie dla praktyków przedszkolnych w całej Europie oraz w innych krajach służące do poprawy kwestii włączenia w lokalnych placówkach IECE.

3. Adaptacja Modelu ekosystemu IECE

Trzecim wkładem projektu jest opracowanie Modelu ekosystemu IECE. Może on służyć jako podstawa planowania, udoskonalania, monitorowania i ewaluacji jakości IECE na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym (patrz Rysunek 1).

Model łączy wszystkie ważne kwestie związane z włączającą wczesną edukacją wynikające z danych uzyskanych z różnych przykładowych placówek IECE. Niemniej jednak w przypadku niektórych placówek nie podkreślono wszystkich kwestii lub nie wykazano na nie dowodów. Z tego względu oraz zgodnie z sugestią dla narzędzia autorefleksji model najlepiej wykorzystywać jako ramy. Korzystając z tych ram, decydenci i praktycy mogą wziąć pod uwagę swoje własne priorytetowe potrzeby i cele w ramach kompleksowego obrazu modelu istotnych kwestii dotyczących wysokiej jakości włączającej wczesnej edukacji.

Rysunek 1. Model ekosystemu włączającej wczesnej edukacji

Rysunek 1 przedstawia wyniki, procesy i struktury wysokiej jakości włączającej wczesnej edukacji w modelu ekosystemu pogrupowane w pięciu wymiarach:

Wymiar 1: Wyniki

Środek modelu zawiera trzy główne **wyniki** IECE, a mianowicie „Poczucie przynależności, zaangażowanie i naukę dziecka”.

Wymiar 2: Proces

Wyniki są otoczone bezpośrednio przez pięć głównych **procesów**, w które dziecko jest bezpośrednio zaangażowane w placówce IECE, od pozytywnych interakcji społecznych do aktywnego udziału w nauce i zajęciach społecznych, z możliwością uzyskania wsparcia w razie potrzeby.

Wymiar 3: Wspierające struktury w placówce IECE

Zasadnicze procesy są z kolei wspierane przez **struktury w środowisku fizycznym, społecznym, kulturowym i edukacyjnym placówki**. Dotyczy to również struktur, które umożliwiają docenienie każdego dziecka, zapewniają przystępne i holistyczne środowisko uczenia się oraz włączające przywództwo i współpracę.

Wymiar 4: Wspierające struktury w społeczności

Ponadto bardziej odległe **czynniki strukturalne w domu i społeczności** otaczające placówkę IECE wpływają na procesy włączenia doświadczane przez dziecko. Obejmują one współpracę z rodzinami i służbami wspomagającymi, a także procedury płynnego przejścia do i z placówki IECE.

Wymiar 5: Wspierające struktury na poziomie regionalnym/krajowym

Wreszcie zewnętrzna warstwa modelu przedstawia **czynniki strukturalne działające na poziomie regionalnym/krajowym**, które również wpływają na to, co dzieje się w placówce. Obejmują one krajową politykę opartą na prawach, a także systemy ewaluacji, dobre zarządzanie i odpowiednią politykę dotyczącą badań naukowych.

Wspólne wykorzystywanie modelu przez decydentów i praktyków

Model ten może wzmocnić współpracę między decydentami a praktykami w zakresie opracowywania oraz promowania struktur i procesów zapewniających jakość na wszystkich poziomach ukierunkowanych na umożliwienie wszystkim dzieciom aktywnego udziału w IECE.

Model ekosystemu precyzuje nakładanie się obowiązków lokalnych i regionalnych/krajowych. Przykładowo decydenci regionalni/krajowi odpowiadają głównie za podejście oparte na prawach do legislacji i finansowania, które uprawnia wszystkie dzieci do dostępu do edukacji w placówkach ogólnodostępnych (okręg zewnętrzny). Niemniej jednak, aby wszystkie dzieci mogły naprawdę dołączyć do swoich rówieśników w ogólnodostępnej placówce edukacyjnej, personel placówki musi zapewniać wszystkim dzieciom i ich rodzinom przyjazne powitanie oraz dokładać wszelkich starań, aby wszystkie dzieci w danym rejonie mogły brać aktywny i znaczący udział w aktywnościach organizowanych przez placówkę (wewnętrzny okrąg).

Podobnie, krajowi decydenci muszą dopilnować, aby istniały programy wstępnego kształcenia nauczycieli dla IECE (zewnętrzny krąg). Placówka lokalna jest jednak odpowiedzialna za zapewnienie, że jej personel stanowią w pełni wyszkoleni nauczyciele (w maksymalnie możliwym zakresie) oraz że mają oni stałą możliwość doksztalcenia w celu zaspokojenia różnorodnych potrzeb wszystkich dzieci mających dostęp do placówki (wewnętrzny krąg).

ZALECENIA

Celem projektu była identyfikacja, analiza, a następnie promocja głównych cech wysokiej jakości włączającej wczesnej edukacji (IECE) dla wszystkich dzieci od trzeciego roku życia do rozpoczęcia przez nie edukacji w szkole podstawowej. Projekt opiera się na bieżącym rozumieniu IECE i dodaje nowe spostrzeżenia w swoich zaleceniach.

Zalecenia projektu są uporządkowane zgodnie z Modelem ekosystemu. Są one adresowane głównie do decydentów w zakresie możliwości wspierania praktyków w celu zapewnienia wysokiej jakości włączającej wczesnej edukacji.

Aby aktywny udział i uczenie się dzieci w placówkach IECE stało się głównym celem zapisów dotyczących IECE, decydenci powinni:

1. Wspierać lokalnych dostawców IECE, aby aktywnie docierali do dzieci i rodzin oraz wysłuchiwali ich opinii.
2. Tworzyć warunki dla placówek IECE, aby zapewnić nie tylko wysoką frekwencję dzieci, ale także ich zaangażowanie podczas zajęć.

Aby aktywny udział i uczenie się dzieci w placówkach IECE stało się głównym celem i procesem w zapisach dotyczących IECE, decydenci powinni:

3. Upewnić się, że głównym celem i standardem holistycznego krajowego programu nauczania jest oferowanie wszystkim dzieciom poczucia przynależenia, zaangażowania i nauki, zarówno samodzielnie, jak i z rówieśnikami.
4. Upewnić się, że ocenianie dzieci uwzględnia również poziom ich udziału w zajęciach edukacyjnych i społecznych oraz kontaktów społecznych z dorosłymi i rówieśnikami, a także wszelkie konieczne wsparcie.

Aby sprawić, by placówki IECE były w stanie przyjmować i zaangażować wszystkie dzieci, decydenci powinni:

5. Upewnić się, że wstępne oraz ustawiczne kształcenie nauczycieli i personelu pomocniczego pozwoli im rozwinąć kompetencje niezbędne do przyjmowania i angażowania wszystkich dzieci w codzienne zajęcia w placówce IECE.
6. Upewnić się, że praktycy są przygotowani do zrozumienia pochodzenia kulturowego dzieci i rodzin jako czynnika umożliwiającego ich aktywny udział w IECE.
7. Stwarzać warunki dla liderów placówek IECE w celu przyjęcia włączającego podejścia w celu posiadania kompetencji do tworzenia etosu przyjaznej i troskliwej instytucji oraz oferowania odpowiedzialności opartej na współpracy na rzecz zaangażowania każdego dziecka.
8. Wyznaczyć jako priorytet rozwój i wykorzystanie narzędzi służących poprawie stopnia włączenia środowiska fizycznego i społecznego w placówkach IECE, w sposób określony m.in. w narzędziu autorefleksji.

Aby sprawić, że placówki IECE są w stanie zaspokoić dodatkowe potrzeby wszystkich dzieci, decydenci powinni:

9. Upewnić się, że lokalna społeczność zapewnia wiedzę i zasoby sprawiające, że każde dziecko jest w stanie uczestniczyć, być częścią grupy rówieśniczej oraz brać aktywny udział w zajęciach edukacyjnych i społecznych.
10. Promować współpracę między wszystkimi sektorami i dyscyplinami, wraz z

praktykami, rodzinami i społecznościami lokalnymi, w celu poprawy jakości poczucia przynależności, zaangażowania i nauki wszystkich dzieci.

Aby zapewnianie jakości było naprawdę ukierunkowane na świadczenie wysokiej jakości usług dzieciom w placówkach IECE, decydenci powinni:

11. Upewnić się, że gromadzenie informacji statystycznych obejmuje liczbę dzieci, którym odmówiono prawa do wysokiej jakości IECE, oraz rodzaje barier uniemożliwiających im dostęp do włączającej wczesnej edukacji.
12. Upewnić się, że ewaluacje usług uwzględniają stopień, w jakim wszystkie dzieci mają możliwość aktywnego udziału, niezależnej, inicjowanej samodzielnie zabawy społecznej oraz innych aktywności.
13. Zapewnić rozwój wskaźników jakości *włączenia* dla wczesnej edukacji poprzez wykorzystanie, między innymi, Modelu ekosystemu projektu IECE i narzędzia autorefleksji.

Aby zapewnić wpływ procesu decyzyjnego na jakość praktyki IECE, decydenci w różnych sektorach oraz na różnych poziomach lokalnych, regionalnych i krajowych powinni:

14. Współpracować ze sobą i z dostawcami usług, w celu zapewniania jakości i włączenia usług IECE poprzez jednakowe zrozumienie kwestii związanych z jakością włączającą, w sposób przedstawiony w Modelu ekosystemu IECE.

SKUTKI PROJEKTU

W niniejszym raporcie skoncentrowano się na nowych wkładach projektu w politykę, praktykę i badania naukowe nad IECE. Były to ostateczne wyniki trzyletniego ogólnoeuropejskiego procesu, który obejmował następujące działania i skutki:

- Przegląd literatury i polityki zawierający ramy koncepcyjne projektu oraz przegląd międzynarodowej i europejskiej literatury badawczej oraz dokumentów dotyczących polityki IECE (Europejska Agencja, 2017c)
- Zbiór i analizę jakościową 32 przykładowych placówek IECE z 28 krajów członkowskich Agencji (Europejska Agencja, 2016)
- Szczegółowy opis wizyt w przykładowych placówkach IECE w ośmiu różnych krajach
- Odpowiedzi z poszczególnych krajów na pytania zawarte w kwestionariuszu zapewniające informacje dotyczące polityki i praktyki w IECE dla wszystkich dzieci na poziomie krajowym w krajach członkowskich Agencji
- Narzędzie autorefleksji służące udoskonaleniu placówek IECE: utworzone dzięki udziałowi zainteresowanych stron w każdej z ośmiu wizyt w przykładowych placówkach

IECE oraz poprzez dodatkowe badania walidacji ekologicznej w trzech różnych krajach. Publikacja jest dostępna w 25 językach. (Europejska Agencja, 2017b)

- Raport podsumowujący *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Włączająca wczesna edukacja: nowe spostrzeżenia i narzędzia – wkłady z badania europejskiego]* (Europejska Agencja, 2017a), którego niniejszy raport jest streszczeniem.

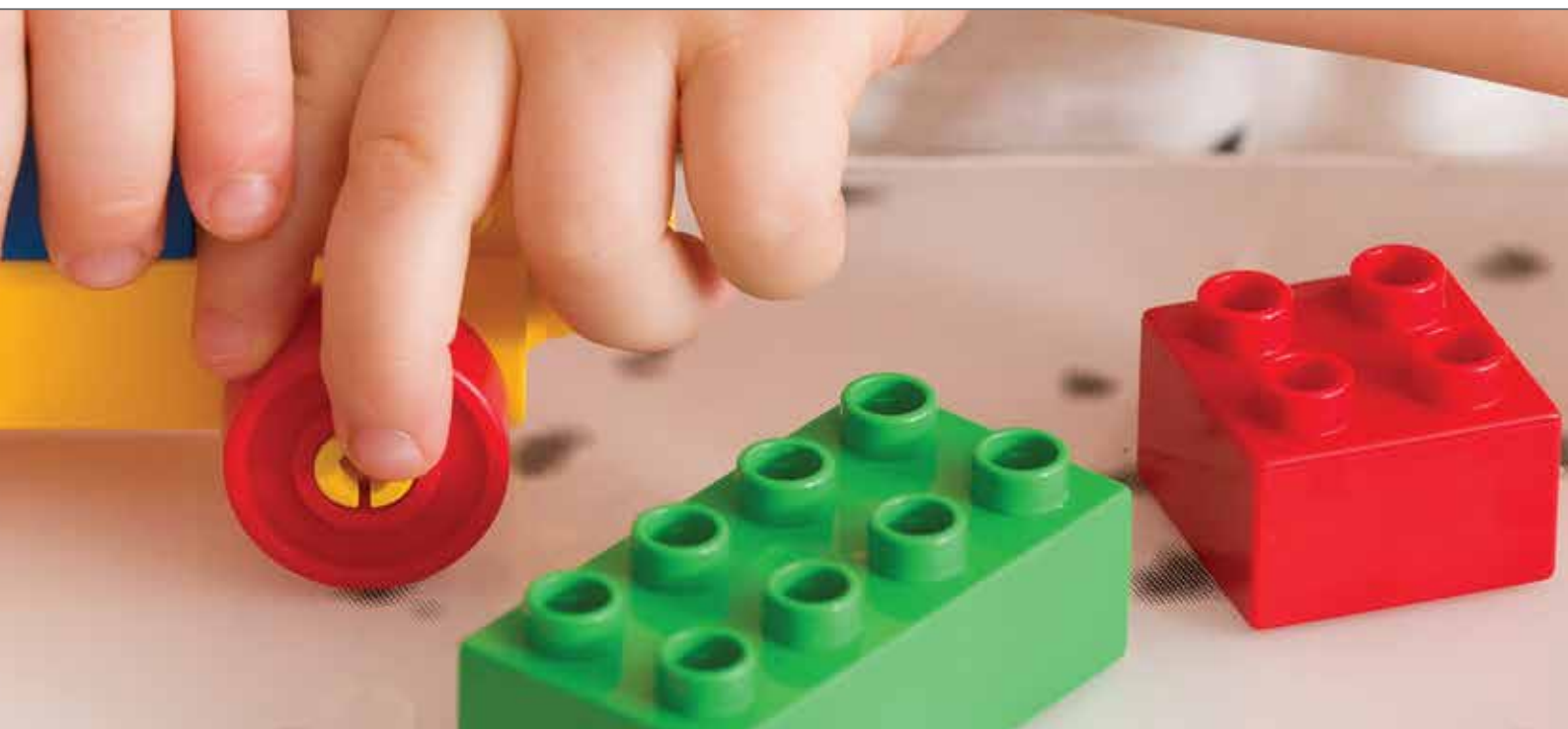
Wszystkie wymienione skutki projektu są dostępne na stronie internetowej projektu IECE: www.european-agency.org/agency-projects/inclusive-early-childhood-education

BIBLIOGRAFIA

Bronfenbrenner, U. i Morris, P. A., 2006. „The Bioecological Model of Human Development” [Bioekologiczny model rozwoju człowieka], w W. Damon i R. M. Lerner (red.), *Handbook of Child Psychology, Vol. 1: Theoretical models of human development [Podręcznik psychologii dziecięcej, tom 1: Modele teoretyczne rozwoju człowieka]* (wydanie szóste). Nowy Jork: Wiley

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2015. *Stanowisko Agencji dotyczące systemów edukacji włączającej*. Odense, Dania. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Ostatnio odwiedzono w listopadzie 2016 r.)

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2016. *Inclusive Early Childhood Education: An analysis of 32 European examples [Włączająca wczesna edukacja: analiza 32 przykładów europejskich]*. (P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné i M. Kyriazopoulou, red.). Odense, Dania.

www.european-agency.org/publications/ereports/iece-analysis-of-32-european-examples (Ostatnio odwiedzono w czerwcu 2017 r.)

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2017a. *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Włączająca wczesna edukacja: nowe spostrzeżenia i narzędzia — wkłady z badania europejskiego]*. (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné i F. Bellour, red.). Odense, Dania. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-new-insights-and-tools (Ostatnio odwiedzono w grudniu 2017 r.)

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2017b. *Narzędzie autorefleksji w środowisku włączającej wczesnej edukacji*. (E. Björck-Åkesson, M. Kyriazopoulou, C. Giné oraz P. Bartolo, red.). Odense, Dania. www.european-agency.org/publications/ereports/inclusive-early-childhood-education-environment-self-reflecti-on-tool (Ostatnio odwiedzono w sierpniu 2017 r.)

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2017c. *Inclusive Early Childhood Education: Literature Review [Włączająca wczesna edukacja: przegląd literatury]*. (F. Bellour, P. Bartolo oraz M. Kyriazopoulou, red.). Odense, Dania. www.european-agency.org/publications/reviews/iece-literature-review (Ostatnio odwiedzono w grudniu 2017 r.)

Komisja Europejska, 2014. *Wniosek dotyczący kluczowych zasad ram jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem*. Sprawozdanie grupy roboczej dotyczące wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem pod auspicjami Komisji Europejskiej. ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf (Ostatnio odwiedzono w kwietniu 2017 r.)

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), 2015. *Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care [Mocne początki IV: monitorowanie jakości we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem]*. Paryż: OECD Publishing. www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm (Ostatnio odwiedzono w listopadzie 2016 r.)

Rada Unii Europejskiej, 2017. *Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie włączenia w kontekście różnorodności z myślą o osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości*. 2017/C 62/02 eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.POL (Ostatnio odwiedzono w czerwcu 2017 r.)

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Biuro w Brukseli:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org